

мають вагомий вплив, оскільки за таких підходів до ідентифікації особи-користувача Інтернету, позивачу буде значно зручніше знайти відповідача, а суду здійснити ефективний та швидкий розгляд справи.

Список використаної літератури:

1. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: постанова пленуму Верховного Суду України від 27.02.2009р. №1. Електронний ресурс. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09.
2. Проект Закону «Про телекомунікації». Електронний ресурс. – Режим доступу: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66311
3. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://m.day.kyiv.ua/uk/news/011218-u-bilorusi-bilshe-ne-mozhna-zalyshaty-anonimni-komentari>
4. Електронний ресурс. – Режим доступу: https://zib.com.ua/ua/137287-v_avstrii_internet-komentatoriv_zobovyazhut_zaznachati_sprav.html

Данилець Леонід Віталійович,

аспірант кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

ЗЛОВЖИВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА

Якісне законодавство є запорукою створення позитивної судової практики, в результаті якої будуть задоволені інтереси та дотримані права як громадян України, так і самої держави. Завданням цивільного судочинства відповідно до чинного Цивільного процесуального кодексу України є справедливий, неупереджений, своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави. Однак, на превеликий жаль, існують негативні явища, які перешкоджають ефективному виконанню таких завдань. Одним із таких явищ є зловживання процесуальними правами.

На сьогоднішній день, як на законодавчому рівні, так і в науковій доктрині слід відзначити досягнення значного прогресу у боротьбі з таким явищем, як зловживання процесуальними правами. Серед вчених цивілістів вивченню поставленої проблеми у своїх наукових працях приділяють Н.Ю. Голубєва, В.В.

Комарова, Н.В. Кузнецова, Н.О. Чечина, М.Й. Штефан, А.В. Юдін та інші науковці.

Не в останню чергу і завдяки досягненням науковців у даному напрямку було закріплено і на законодавчому рівні положення стосовно зловживання процесуальними правами. Зокрема, чинний Цивільний процесуальний кодекс України передбачає закріплені у статті 44 положення під назвою «Неприпустимість зловживання процесуальними правами».

У частині 2 статті 44 Цивільного процесуального кодексу України зазначено, що залежно від конкретних обставин суд може визнати зловживанням процесуальними правами дії, що суперечать завданню цивільного судочинства, зокрема:

1) подання скарги на судові рішення, яке не підлягає оскарженню, не є чинним або дія якого закінчилася (вичерпана), подання клопотання (заяви) для вирішення питання, яке вже вирішено судом, за відсутності інших підстав або нових обставин, заявлення завідомо безпідставного відводу або вчинення інших аналогічних дій, що спрямовані на безпідставне затягування чи перешкоджання розгляду справи чи виконання судового рішення;

2) подання декількох позовів до одного й того самого відповідача (відповідачів) з тим самим предметом та з тих самих підстав, або подання декількох позовів з аналогічним предметом і з аналогічних підстав, або вчинення інших дій, метою яких є маніпуляція автоматизованим розподілом справ між суддями;

3) подання завідомо безпідставного позову, позову за відсутності предмета спору або у спорі, який має очевидно штучний характер;

4) необґрунтоване або штучне об'єднання позовних вимог з метою зміни підсудності справи або завідомо безпідставне залучення особи як відповідача (співвідповідача) з тією самою метою;

5) укладення мирової угоди, спрямованої на шкоду правам третіх осіб, умисне неповідомлення про осіб, які мають бути залучені до участі у справі. [1]

Окрім зазначених дій, які можуть визнаватися зловживаннями процесуальними правами у статті визначено, що якщо подання скарги, заяви,

клопотання визнається зловживанням процесуальними правами, суд з урахуванням обставин справи має право залишити без розгляду або повернути скаргу, заяву, клопотання.

Встановлено кодексом і обов'язок суду вживати заходів для запобігання зловживанням процесуальними правами, який у випадку зловживання процесуальними правами учасником судового процесу застосовує заходи, визначені главою 9 «Заходи процесуального примусу», які будуть детально розглянуті у подальших наукових працях.

Таким чином, встановлення переліку дій, які можуть визнаватися зловживаннями процесуальними правами, а також визначення обов'язку суду вживати заходів щодо запобігання зловживанням процесуальними правами, на нашу думку, є достатньо серйозним етапом на шляху до подолання негативного явища під назвою зловживання процесуальними правами у цивільному судочинстві.

Значним недоліком чинного Цивільного процесуального кодексу України є відсутність визначення поняття зловживання процесуальними правами, адже законодавцем лише коротко пояснюється, що слід розуміти під зловживанням процесуальними правами: «це такі дії, що суперечать завданню цивільного судочинства».

У статті 17 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року визначається зловживання правом, як діяльність або дії, спрямовані на скасування прав і свобод, визначених у Конвенції, або на їх обмеження в більшому обсязі, ніж це передбачено в Конвенції. [2]

Приходимо до висновку, що чинний Цивільний процесуальний кодекс України обов'язково має бути доповнений визначенням зловживання процесуальними правами, оскільки необхідно чітко розуміти правову природу та сутність явища, на подолання якого направлені значні зусилля не лише законодавця, а також суду та учасників справи, інтереси яких порушуються такими зловживаннями.

У науковій доктрині є достатня кількість обґрунтованих визначень зловживання процесуальними правами, якими міг би скористатись законодавець для усунення законодавчих прогалин.

Наведемо декілька найбільш доцільних та правильних визначень, зокрема Н.Ю. Голубєва у своїх працях пропонувала доповнити абзацом 2 частину 1 статті 44 ЦПК України наступним змістом: «Зловживання цивільними процесуальними правами – недобросовісні дії учасників судового процесу направлені на реалізацію суб'єктивного права всупереч його призначенню, за допомогою яких один учасник судового процесу чи його представник навмисно або недбало заподіює шкоду іншим учасникам процесу чи їх представникам чи правосуддю в цілому». [3]

А.В. Юдін визначав зловживання цивільними процесуальними правами, як умисні недобросовісні дії учасників цивільного процесу, що супроводжується порушенням умов здійснення суб'єктивних процесуальних прав і здійснювані лише з видимістю реалізації таких прав, пов'язані з обманом щодо відомих обставин справи з метою обмеження можливості реалізації або порушення прав інших осіб, які беруть участь у справі, а також із метою перешкоджання діяльності суду з правильного і своєчасного розгляду і вирішення цивільної справи, що тягнуть застосування заходів процесуального примусу. [4]

Варто врахувати і позицію щодо визначення поняття зловживання процесуальними правами твердження науковця, діючого судді Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду Д.Д. Луспеніка, який зазначав, що під зловживанням процесуальними правами зазвичай розуміють не як порушення судових актів, а як односторонні недобросовісні дії сторін, наприклад, подання необґрунтованих клопотань, заяв тощо. [5]

Дослідивши наявні визначення науковців, абсолютно зрозумілим є те, що недобросовісність дій, наявність умислу на перешкоджання виконання основних завдань цивільного судочинства у таких діях є безумовними ознаками зловживання процесуальними правами.

Підґрунтям для проведення подальших досліджень у даному напрямку є необхідність вирішення проблем виявлення та встановлення зловживань процесуальними правами, а також порядок накладення стягнень за такі дії.

Список використаної літератури:

1. Цивільний процесуальний кодекс України в редакції від 28.11.2019 року. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#n228>.
2. Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Електронний ресурс. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
3. Голубева Н. Ю. Зловживання цивільними процесуальними правами: новели ЦПК / Н. Ю. Голубева // Новели цивільного процесуального кодексу України [Електронне видання] : матеріали "круглого столу" (м. Одеса, 26 берез. 2018 р.) / за заг. ред. Н. Ю. Голубевої; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". – Одеса : Фенікс, 2018. - С. 3-9
4. Юдин А.В. Злоупотребление правами в гражданском судопроизводстве: дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.15 «Гражданский процесс, арбитражный процесс». СПб., 2009. 537 с.
5. Луспенник Д.Д. Зловживання процесуальними правами: законодавча регламентація, способи виявлення та шляхи протидії. Часопис цивільного і кримінального судочинства. 2015. № 6. с. 150 – 171.

Денисова Тамара Петрівна,

аспірантка кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

ОСКАРЖЕННЯ ВИКОНАВЧОГО НАПИСУ НОТАРІУСА ЧЕРЕЗ БЕЗСПІРНІСТЬ ЗАБОРГОВАНOSTІ

Останніми роками збільшується кількість позовів до суду з приводу оскарження виконавчого напису нотаріуса або визнання його таким, що не підлягає виконанню. Велику частку всіх справ складають позови щодо спорів про безспірність заборгованості боржника.

Відповідно до ст. 18 ЦК України нотаріус здійснює захист цивільних прав шляхом вчинення виконавчого напису на борговому документі у випадках і порядку, встановлених законом [1].

Норма ст. 87 Закону України «Про нотаріат» передбачає, що для стягнення грошових сум або витребування від боржника майна нотаріуси вчиняють виконавчі написи на документах, що встановлюють заборгованість. Перелік документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у